

Mali Cumhuriyeti'nin Kaynaştırma Eğitim Sistemi ve Ortaya Çıkışı

Inclusive Education System and Its Emergence of the Republic of Mali

Aminata FOFANA

İstanbul Okan Üniversitesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye
Istanbul Okan University, Department of Child Development and Education, Istanbul, Türkiye
E-posta: aminagalare01@gmail.com
ORCID: 0009-0004-2424-6512

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Derleme Makalesi / Review Article
Geliş Tarihi / Received : 24.05.2024
Kabul Tarihi / Accepted : 18.06.2024
Yayın Tarihi / Published : 30.07.2024
Yayın Sezonu / Pub Date Season : Haziran / June
Cilt / Volume : 2 • **Sayı / Issue :** 1 • **Sayfa / Pages :** 17-23

Atıf / Cite as

FOFANA A. Mali Cumhuriyeti'nin Kaynaştırma Eğitim Sistemi ve Ortaya Çıkışı.
Disiplinlerarası Afrika Çalışmaları Dergisi, 2/1 (2024), 17-23.

Doi: 10.5281/zenodo.13210753

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.
This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Yayın Hakkı / Copyright®

Disiplinlerarası Afrika Çalışmaları Dergisi uluslararası, bilimsel ve hakemli bir dergidir. Tüm hakları saklıdır.
Journal of Interdisciplinary African Studies is an international, scientific and peer-reviewed journal.
All rights reserved

Öz: Her insana eşit hak ve fırsatın verilmesi gerekliliğinden hareketle, eğitimde eşit hak ve fırsatın özel gereksinimli bireylere de verilmesi gerekmektedir. Özel gereksinimli bireylerin, normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitim almalarını sağlayan kaynaştırma uygulamaları evrensel olarak olduğu gibi Mali Cumhuriyeti'nde de her geçen gün biraz daha da önem kazanmaktadır. Bu Araştırmada, Mali Cumhuriyeti'nin kaynaştırma eğitim sistemini değerlendirilmeye ve yorumlanmaya çalışılmaktadır. Mali Cumhuriyeti'ndeki kaynaştırma eğitimi uygulaması yapılan okullara özel gereksinimli çocukların alınması, yerleştirilmesi ve bu okullarda verilen kaynaştırma eğitimin niteliğini derinlemesine araştırılması, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Mali Cumhuriyeti'nin kaynaştırma eğitim uygulaması ile ilgili yazılan dokümanlar incelenmiştir. Betimsel- analitik araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmanın bulgularında, Mali Cumhuriyeti'nin kaynaştırma eğitim sistemi ilk olarak 1983-1984 yılları arasında Bamako'daki Genç Kör Enstitüsü'nün orta okul ikinci sınıf öğrencileriyle başladığı, günümüzde ise 3-6 yaş arasındaki özel gereksinimli çocukların (okul öncesi dönemdeki çocuklar) kaynaştırma eğitim uygulaması yapılan okullara

alındığı ve her geçen gün bu ülkede kaynaştırma eğitimin niteliğinin ve kalitesinin arttığı bildirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Kaynaştırma eğitim sistemi, Özel gereksinimli çocuk

Abstract: Based on the law (principle) of giving equal rights and opportunities to every person, equal rights and opportunities in education should also be given to individuals with disabilities. As well as being universal, the inclusion practices, providing education for disabled individuals together with their peers with normal development, are also gaining more and more importance each passing day in the Republic of Mali. This research attempts to evaluate and interpret the inclusive education system of the Republic of Mali. Admission and placement of children with special needs in schools practicing inclusive education, in-depth investigation of the quality achievements of the inclusive education given in these schools in the Republic of Mali constitute the objective of this research. For this purpose, written documents related to the implementation of inclusive education system in the Republic of Mali were examined. In the findings of this study in which the descriptive-analytical research method was used, The inclusive education system of the Republic of Mali first started with the second grade students of the Young Blind Institute in Bamako between 1983 and 1984, and today, children with special needs between the ages of 3 and 6 (preschoolers) are included in schools where inclusive education is implemented. The nature and quality of inclusive education in this country is being improved day by day.

Keywords: Inclusion, Inclusive education system, Children with special needs.

Giriş

Eğitim; evrensel olarak ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin en önemli kriteri ve asırlar boyunca varlığını sürdürmüş bir "olgu" olarak tanımlanması mümkündür (Güven, 2010). Özel gereksinimli çocuklar ve normal gelişim gösteren çocukların genel eğitim okullarında ve sınıflarında birlikte eğitim almaları, 1960'lı yıllardan başlayarak birçok ülkede kabul görmüş ve uygulanmıştır. Tarihsel gelişime bakıldığında ise farklı ülkelerde farklı şekillerde gelişme gösterdiği, çoğu ülkelerde yapılan yasal düzenlemeler sonucunda ortaya çıktığı görülmüştür. Eskiden Fransız sömürgesi ülkeler arasında yer alan Mali Cumhuriyeti'nde Fransızlar tarafından kurulmuş Modern Fransız Okulu olarak bilinen okulların aracılığıyla Malili çocukları eğitilmiştir. Bu dönemde Mali nüfusunun sadece % 7'si Fransız okulunda okumuş, nüfusun geri kalan % 93'ü eğitime erişim fırsatı bulamadığından dolayı okuma yazmayı öğrenememiştir. Sömürge dönemi bittikten sonra eğitim vermek amacıyla Mali Cumhuriyeti'nde kalan Fransız hocalar okullarda görev alırlarken, okumak amacıyla Malili öğrencilerin birçoğu da Fransa'ya gönderilmiştir. Yıllar sonra ülkeye geri dönen bu öğrencilerin, meşrutiyet ile değişen eğitim sistemini halkın ihtiyaçlarına göre düzenleyebilmek için hem ülkenin yönetimine hem de bilime önemli katkılar sağladıklarını söylemek mümkündür (Diarrah, 1992). Eğitim bir devlet için en önemli unsurlardan biri olduğundan, Mali Cumhuriyeti de bağımsızlığını kazandıktan sonra daha iyi bir eğitim sistemi yürütebilmek üzere,

vatandaşlara faydalı olan ve bütün dünya tarafından kabul edilen bir eğitim sistemi edinmeye başlamıştır. Eğitim sistemi ve hakları konusunda politikacılar, tekrar düşünmeye başlamış ve eğitimsel hakları değiştirdikleri gibi sistemi de değiştirmişlerdir.

Eğitim sisteminin kurulması ve belirlenen hedeflere ulaşması için devlet adamları tarafından ilk olarak garantili bir eğitim sistemi kurulması gerektiği, bütün çocukların eşit olarak okula erişmelerinin sağlanması gerektiği, Mali Cumhuriyeti'nde birden fazla anadil olduğundan bir eğitim dili seçilmesi gerektiği ve seçilecek olan dilin hiçbir etnik gruba ait olmayan bir dil olması gerektiği, dolayısıyla Fransızcanın seçilmesinin daha uygun olduğu, devlet okullarının din, dil, ırk, etnik köken gibi öğelerden uzak durması gerektiği, devlet okullarının laik olması gerektiği bildirilmiştir (Antonioli, 1993).

Hiçbir ayırım yapmadan eğitimin, bütün çocukların hakkı olduğu kadar zorunlu bir olgu olduğundan hareketle, engelli çocukların da eğitim almasının gerekliliği devlet tarafından bildirilmiştir. Özel gereksinimli bir çocuğun, normal sınıf ortamında, normal eğitim müfredatıyla ve normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte eğitimine Mali Cumhuriyeti'nde 'Integration' adı verilmiştir ve bu eğitim sisteminin yürürlüğe girebilmesi için devlet tarafından bir dizi kanun çıkarılmıştır (koulibaly, 2004- 2005).

Kaynaştırma Eğitim Sistemi ve Ortaya Çıkışı:

Mali Cumhuriyeti'nin 22 milyonluk nüfusundan yaklaşık 2,7 milyondan fazlası özel gereksinimli bireylerdir. Nüfusun %50,6'sının yoksulluk içinde yaşadığından dolayı özel gereksinimli bireyler toplum tarafından dışlanmış kişilerin dışlanmış çocuklarıdır (fakirlerin fakiri). Genel olarak, dünya çapında 72 milyon çocuğun eğitim dışında tutulduğu ve bunların üçte birinin özel gereksinimli çocuklar olduğu bilinmektedir. Mali Cumhuriyeti'nde ise riskli bir toplumsal statüye sahip bireyler oldukları için özel gereksinimli bireylerin sağlık hizmetlerine, eğitime, sosyal hizmetlere ve istihdama erişimleri ya çok zor ya da imkansızdır (Pinto, Pinto ve Cunha, 2016).

Mali Cumhuriyeti'nde kaynaştırma eğitim sistemi ilk olarak 1983-1984 yılları arasında Bamako'daki Genç Kör Enstitüsü'nün orta okul ikinci sınıf öğrencileriyle başlamıştır. Kaynaştırma eğitim sistemi aracılığıyla Görme engelli olan çocuklar normal gelişimi gösteren diğer akranlarıyla bir bütün olarak birlikte eğitilmesi sağlanabilmiştir. Bu nedenle kaynaştırma eğitim sisteminin okuldan okula değişebilen bir sistem olmadığını, Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen bir eğitim sistemi yaklaşımı olduğu ortaya çıkmıştır (Corps, Ceralli, Boisseau 2012).

1998 yılında başlatılan Eğitim Geliştirme Programının hedeflediği reformlar, okul ve toplum arasındaki bağlantıyı güçlendirmeye odaklanmıştır. Bu eğitim sisteminin veya uygulamasının geliştirilmesine ulusal düzeyde önem verilmiştir.

Kıscası sadece devlet tarafından değil tüm STK'lar tarafından da giderek daha da fazla sahiplenilmiştir.

Devlet tarafından belirlenen 'Temel Eğitim Sistemi Herkese Sağlanmalı' ilkesiyle yola çıkan Mali Cumhuriyeti'nde temel eğitim alan çocukların sayısı 2003-2004 yılları arasında % 70,5; 2005- 2006 yıllarında ise %75,0'e yükselmiştir. Buna rağmen, eğitimsel olarak bu yüzdelerin hala devletin hedeflerinden uzak olduğu söylemek mümkündür (Corps, Ceralli, Boisseau 2012).

Mali Cumhuriyeti'nde özel gereksinimli çocuklar için ilk olarak ayrılan eğitim sistemi, özel eğitim sistemidir. Özel eğitim sisteminden sonra özel gereksinimli çocukların eğitilebilmesi için kaynaştırma eğitim sistemi meydana gelmiştir; Kaynaştırma eğitim sistemi, bilindiği üzere özel gereksinimli çocukların devlet ve özel okullarında, ancak normal gelişim gösteren diğer öğrencilerle ve kaynaştırma eğitim sistemi hakkında bilgi sahibi olan öğretmenlerle aynı sınıfta eğitim alması anlamına gelmektedir. Kaynaştırma eğitim sistemi uygulaması yapılan okullarda özel gereksinimli çocukların kişisel ve sosyal ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerekmektedir. Dolayısıyla özel gereksinimli çocuğun okula uyum sağlamasından ziyade okulun öğrenciye uyum sağlaması beklenmektedir.

Mali Cumhuriyeti'nde Kaynaştırma Eğitimi

Kaynaştırma eğitim lehindeki temel argümanlara sadece pedagojik özellikler değil, sosyal ve ahlaki özelliklerde dâhildir (iletişim kurmak, uygun davranışlar kazanmak, çocuk için tecritten kaçınmak, sosyal yaşama erişimi kazanmak, çocuğun kendi vücudundan haberdar olmasına yardımcı olmak). Mali Cumhuriyeti'nde çok fazla ve çeşit çeşit etnik gruplar olduğu için kültürel olarak bile bu etnik gruplar birbiriyle anlaşmakta zorluk çekmektedirler.

Kaynaştırma eğitim sistemi, çocukların ayrı tutulmamasına, özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren çocuklar arasında ayırım yapılmamasına yardımcı olmaktadır. Kaynaştırma eğitim sistemiyle özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren çocukların hepsi bir arada tutularak, entegre bir toplum için temel oluşturulmaktadır. Normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilerle bir paylaşım içinde olması, farklılıklarını kabul etmesi ve saygı göstermeyi öğrenmesi, sosyal entegrasyonu başlatır. Böylece kaynaştırma yoluyla okul entegrasyonu ile başlamış olur.

Öte yandan, kaynaştırma eğitim sistemi, özel gereksinimli öğrencilerin de toplumsal dayanışma ve iş birliği hakkında gerçekçi bir fikre sahip olmalarına fırsat sağlamaktadır. Kaynaştırma eğitim sistemi sadece özel gereksinimli çocukları toplumun bir parçası yapabilmek için değil, aynı zamanda toplumun da özel gereksinimli çocukları kabullenebilmesi için çabalamaktadır.

Kaynaştırma eğitim sisteminin sadece aynı sınıfta olanlar ya da aynı okulda okuyan çocuklar için değil, toplumsal olarak herkese fayda sağlamakta, insanlar

arasındaki fiziksel ve zihinsel farklılıkların doğal olduğunu topluma kabul ettirdiği bilinmektedir (Coulibaly, 2013).

Mali Cumhuriyeti'nde Kaynaştırma Eğitimine Başlama Yaşı

Çocukların (özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren) okula başlama yaşı ülkeden ülkeye değişebildiği, dolayısıyla bir ülkenin ulusal hükümet politikalarının belirlediği yasalarda okul öncesi, ilkokul ve ortaokul için yaş sınırlarını belirlemesi gerekmektedir. Mali Cumhuriyeti'nde ise yaş ve okul düzeyinin ortalaması şu şekilde sıralanmaktadır:

- ❖ Okul öncesi dönemi: 3 - 6 yaş;
- ❖ İlkokul dönemi için yaş ortalaması: 6 - 15 yaş;
- ❖ Ortaokul dönemi için yaş ortalaması: 14 - 25 yaştır.

Normal gelişim gösteren çocukların eğitime başlama yaşı 3 olduğu için özel gereksinimli çocuklar da 3 yaşından itibaren okul öncesi kurumlara kayıt olabileceğini söylemek mümkündür (Corps, Ceralli, Boisseau 2012).

Mali Cumhuriyeti'nde Kaynaştırma Eğitiminde İzlenen Süreç

Mali Cumhuriyeti'ndeki özel gereksinimli bir çocuğun kaynaştırma eğitiminden faydalanması için izlenilmesi gereken süreçler aşağıda verilmektedir:

- ❖ Gelişimin iyi yönde ilerlemeyen ve şüpheli olan çocuğa gelişimsel olarak tarama yapılması
- ❖ Tıbbi tanılama yapılması
- ❖ Gelişimsel tanılama yapılması (ayrıntılı bir şekilde)
- ❖ Özel gereksinimli olup olmadığına ilişkin kanıtların incelenmesi
- ❖ Hazırlık aşaması (özel eğitim kurumlarında ders alınması)
- ❖ Gelişimsel uygunluğunun (bilişsel, dil, motor, sosyal) kontrol edilmesi
- ❖ Kaynaştırma uygulaması yapılan okullara alınması (Koulibaly, 2004- 2005).

Mali Cumhuriyeti'nde BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı)

Mali Cumhuriyeti'nde kaynaştırma uygulaması sırasında bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmadığını söylemek mümkündür. Kaynaştırma uygulaması yapılan okulların sınıflarındaki öğrenci sayısı fazla olduğu için, öğretmenler hem normal gelişim gösteren öğrenciler hem de özel gereksinimli öğrencilerle birlikte ilgilenmekte, dolayısıyla özel gereksinimli bir çocuğa ayrı bir gelişimsel eğitim programı hazırlama fırsatı olmamaktadır. Mali Cumhuriyeti'ndeki kaynaştırma eğitim uygulaması yapılan okullarda bireyselleştirilmiş eğitim programı için ayrı bir odalarının olmadığı, özel eğitim uzmanı ya da bireyselleştirilmiş eğitim hakkında bilgi sahibi olan öğretmenlerinin de olmadığını söylemek mümkündür. Açıkçası kaynaştırma öğrencisi tam zamanlı olarak normal bir sınıf

içerisinde, normal gelişimi gösteren öğrencilerle ve öğretmenlerle ders almaktadır (Koulibaly, 2004- 2005).

Tartışma ve Sonuç

Mali Cumhuriyeti 1960 yılında Fransız sömürgeciliğinden bağımsızlığını kazandıktan sonra eğitimsel olarak yeni ve modern yöntemler edinmeye başlamıştır. Çoğu ülkede de 1960'lı yıllardan itibaren kaynaştırma uygulamaları hızlı bir biçimde yaygınlaşmaya başlamıştır, bu değişimin altında çeşitli nedenler yatmaktadır (Sucuoğlu, 2004). Öncelikle özel eğitim sisteminin kaynaştırma eğitim sistemini sağlayamadığı (Saraç ve Çolak, 2012), öğrenciler tarafından ayrımcılık yaşanıldığı, dolayısıyla öğrencileri özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren bireyler olarak ikiye ayrıldığına farkına varılmıştır. Özel gereksinimli bireylerin akranlarıyla en çok birlikte olabileceği ve aynı zamanda eğitim gereksinimlerinin en iyi biçimde karşılanabileceği ortamlarda eğitim görmeleri amacıyla birçok ülkede olduğu gibi Mali Cumhuriyeti'nde de kaynaştırma eğitimi uygulamaları başlatılmıştır.

Açık söylemek gerekirse eskiden özel gereksinimli bireyler normal gelişim gösterenler tarafından dışlanmışlardır. Özel gereksinimli bireyler tanımlarken, malformasyon, uğursuzluk, sakatlık, istikrarsızlık ve çaresizlik gibi terimler kullanılmıştır. Bu dönemde özel gereksinimli bireyler kendi aileleri de dahil toplum tarafından kabul edilmemiştir.

Dezavantajlı çocukların hayat kalitesinin iyileştirilmesi ve eğitilmesi, Mali Cumhuriyeti'nin Milli Eğitim Bakanlığı'nın en büyük hedeflerinden biri olmaya devam etmektedir. Ayrıca ulusal eğitim politikasının üstlenmesi gereken en acil görevlerden biri olduğunu da söylemek gerekir. Engelli çocukların okula gitmeleri önemini ve aciliyetini göz önünde bulundurmak, bu sorunun toplumun bir kısmınca değil ancak Mali Cumhuriyeti'ndeki tüm okumuş insanların katkısıyla ulusal düzeyde çözülmesi gerektiğini söylemek mümkündür.

Kaynaklar

- Antonlioli, A. (1993). Le droit d'apprendre: une école pour tous en Afrique.
- Corps, H., Ceralli, G., & Boisseau, S. (2012). L'éducation inclusive. *Document cadre, Paris: Handicap International, Direction des Ressources Techniques Pôle Management des connaissances, DC, 8.*
- Koulibaly, D. (2013). Etude de la prévalence du handicap et prise en charge des personnes handicapées dans la commune VI du district de Bamako.
- Diarrh, C. O. (1992). Vers la troisième république du Mali.
- Güven, İ. (2010). *Türk eğitim tarihi*. Naturel yayıncılık.

- Koulibaly, M. (2004-2005). L'integration scolaire des Enfants Handicapes dans les Pays en developpement: cas du Mali. These de Maitrise, Universite de Bamako Departement des sciences Humaines et Sociales, Bamako (Mali).
- Pinto, P. C., Pinto, T. J., & Cunha, A. (2016). Le droit à la protection sociale des personnes handicapées au Maroc. *Handicap International–Programme Maghreb*.
- Saraç, T., & Çolak, A. (2012). Kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1).
- Sucuoglu, B., Akalin, S., & Pinar-Sazak, E. (2010). The effects of classroom management on the behaviors of students with disabilities in inclusive classrooms in Turkey. *The Journal of Emotional International Association of Special Education*, 9(1), 64-74.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye'de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/ Araştırmalar (1980-2005). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5, (2), 15-23.

